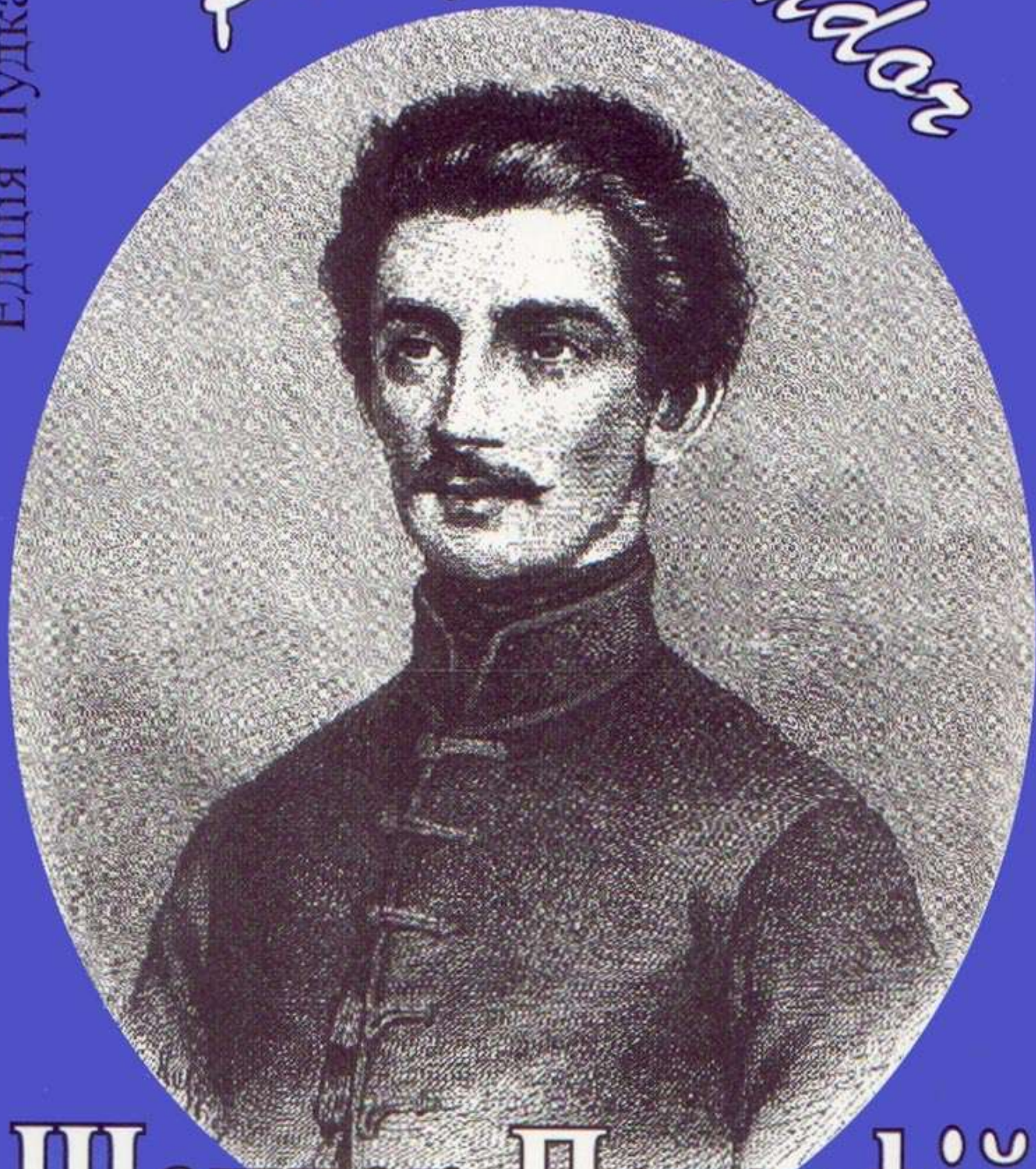

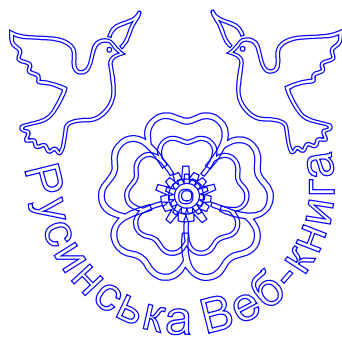
Едіція Пудкарпатія

①

Petőfi Sándor

Шандор Петевфій

Едіція Пудкарпатія
І. сшиток

Шандор Петевскій
Выбраны поезіі

*Потовмачив Славко Слободан
Выданя другое*

Русинська Веб-книга
Ужгород
2013

Стереотіпно з першого видання:
Шандор Петевфій. Убрані поезії. Ужгород, 1998
На обкладці портрет Шандора Петевфія
од Мікловша Барабаша з року 1845

Єдным словом: наш поет

За Петевфія як поета, як символ мадярського народу, знає каждый. Его творчость, без сомнівкув, принадлежит ид общелюдським и надчасовым цінностям. Кедь исе справедливо годны сьме повісти вообще, та разы тулько — в однесеню на пудкарпатських Русинув, народ, котрый волёв історичной судьбы жиє ведно з Мадярами уже другу тысячу літ. Общый історичный путь из многих никань визначив и подобность менталітета, зато слова поета єднако роззвучуют струны сердца што Мадяра, што Русина. Из шорикув Петевфія из нами говорит історія, и то не чужа історія, ай тота, котру реално пережили наші предкы на сую, нашуй земли. Петевфій — се поет, який жив ведно з нашыма предками, який писав за них и діла них. Єдным словом: наш поет.

Петевфій не самого себе указовав у стихах, ай душу мадярського народу, ёго надії и тужбы, ёго гумор и жалії. Ун хопив из народной поезії ей смак, звучаня, рітм, бесіду и пудняв на уровень умілства. Язык ёго душевный, гладкий и близкий народному. Из ним до мадярської поезії прийшли новы формы, новы темы, новое содержания. Окрем того, пощастило му жити в часі мадярської революції и быти в самуй єї крутели. За день до побіды єї, 15. марця 1848. года, опубликовав поезію *Встань, Мадяре!*, котра ся стала яковсь мадярськов марсельезов и всягды надыхнено ся співала тысячами революціонерув. Се вшитко склало ся на то, ож у беспримірнуй дотогды мірі вплынув на народ своёв поезієв. Жив лем 26 годув. И так приходит межи тых немногих поетув, котрі заслужили собі приживотноє повное виданя творув и приживотну всенародну славу.

Ведно з тым не мож го зарамовати лем до чиненых рамок поета “народного сімвола”, поета-класика, поета даякого одошлого літературного пруга прошлости, котрому місто на запорошених полицях бібліотек. Заслужено є любеный и читаный и днесь, бо людська душа мало што змінила ся, не никаючи на прогрес техничной цивілізації. И через пувдруга сто літ ёго творы звучат свіжо, модерно, знають заворожити и днешнёго читателя.

В Ужгороді уже даякі годы, одколи сесе стало ся возможным, на площади Петевфія, серед зеленой пажитки стоит маленький скромный памятник поету. Своев скромностёв напominат нам, ож великаны духа не потребуют дорогих и высоких педесталув. Стоит ипен перед тым домом, у котрум бывав поет, коли прийшов до Унгвара. Так, гибы од того далекого часу и не охабляв нас.

Славко Слободан

Я на кухню не про піпку

Мусів єм ся вдну просити,
жебы піпку роскурити.
Падь лем так требало было,
аж бы была не горіла.

А горіла піпка ясно,
я не зато, прошу қрасно,
я на кухню не про піпку:
там стямив єм файну дівку.

На огонь дівчатқо қлало,
што поқлало — гнетъ ся ймало.
А вты очқа, як гранинқы,
в них огонь був превеликый.

Піпқа пониқала, як пламiнь —
з оч на ня упало... аминь!..
Згасла піпка, бий ю мраче,
в моем сердци пламiнь сқаче.

Не иду я одсюды никуда

*Не иду я одсюды никуда,
хоть судьба мені туй мачоха;
қебы щи май была мачошсьқа,
щи и тақ я туй обстав бых ся.*

*Бо мені туй мило, як нигде;
гет одыйде ярь, тадь най иде;
пуйде сонце, за звiздов звiзда...
айбо я не пуйду никуда.*

*Дерево-м, душа ми в қорiню,
а без қорiня я гнетъ умру;
но та як ся рвати од души,
уд души ми нареченої?*

*Зато я не пуйду никуда,
хоть судьба мені туй мачоха;
и қедь щи май буде мачошсьқа,
я и дале туй обстану ся.*

На одпровуд звонь звонят

*На одпровуд звонь звонят,
та ба қого там хоронят?
Най хотьқого! вже не живый,
стораз од ня май щастливый.*

*Вже понесли го пуд муrom,
плачут люде, плачут буром!
Чом не я лежу там фешный:
плач бы був намного меншый!*

За саннями — лем ся скурило

*За саннями— лем ся скурило,
гет повезли мою милу,
против волі сегіницю,
за другого одданицю.*

*Ей, кєбы я був тым снігом:
попуд сани люг бых лігом,
извернув бых сани намах,
щи раз милу мав у рамнях.*

*Щи послідный раз у рамнях,
и притис бых ся губами,
вбы у сьом цюлунку смерти
ростопити ся и вмерти.*

На распутью стою

*На распутью стою:
де держати?
Ци сюды на восток,
ци на запад?*

*Де бых ся не рушив,
то єдно ми:
всягды найду журу
у житёви.*

*Чом не знаву, де ня
смерть чекає?
Просто там бых рушив:
най ня має!*

Розбіяний план

*Тақ давно-м не видів мамку,
не маву покою.
Наконець дому везу ся,
яқ юй ся поклоню?*

*Што бых мило, што бых красно
мав тогды повісти,
аж идо мні ручкы прустре,
ги давно у дїтствї?*

*Думқа бесчиселні плани
қрасіі қрасшых снує.
Час гибы стояв на місті,
хоть вуз и шатує.*

*Я пуд хыжочку привюз ся,
выбігнула мама...
я — ни слова... звис єм грушков,
у мамчины рамня.*

Попуд винницю бреслина

*Попуд винницю бреслина
ся зачерленіла,
а в ярку қороварёва
псиця ся вқотила.*

*Қороварю, не топи ты
маленькі псенята:
не єдному легінёви
любит ся жона ти.*

*Ходят ти довқола хыжі,
нюпавут, глядавут.
Згуцьқай на ні тоты псята,
яқ повыроставут.*

Вечур

Сонце лягло,
стихло село.
Чіпку хмарок
стрібром ниток
місяць поткав,
в нюй задрімав.
Сійот ся вдянь
сны босорқань.
Варошськї, вас
шкода в сесь час,
бо лем селськый —
вечур такый.
Співанка... чуй,
сходят ся туй
хлопці, дівқы
на вечурқы.
А на їх спів
славиқ спустив
десь у вербі
қотьқы й собі.
Тев при қертах
огниқ спалах;
ватра на нуч;
пастырь изруч
стелит гунча.

Трати зачав,
снуге сноваль
з пиццалқы жалъ.
Надовқорлы
қоні, волю
в травах, росі,
сіялом всі.
А тым часом
уздвжқертом
тінъ перейшла,
лісу вдняла —
голос ся взвав.
Қо туй ся взяв?
Лем та єдна,
боже, она!
Пиццалку — гет,
пастырь у қерт
тінёв ся миг...
шепот и сміх...
лем про них двоҳ.
Щастя дай бог!
Йя быти муг
Пот сереньчух!

Скорый віхор, скоро буря

Скорый віхор, скоро буря,
скоро блискне;
айбо щи май скорый з пусты
бетяриско!

Днись їх милость з Кечкемейта
қоня несе,
а щи сесь день за Дунай ся
перевезе.

Завтра го добрі одпродаст
в Фегерварі,
украде собі нового
на базарі.

А позавтрю уже десьқа
в Бечкереку
скаче собі по бетярьсьқы
на дерешу.

Што яра ярь!

Што яра ярь!

Небес небінь!

*А понад ярёв, пуд небінёв
звунқа полючқа қотъқає,
сонце чалує вон з глубиня,
и вно з обдивов ниқає!*

Што яра ярь!

Небес небінь

*згоры бовчит, и ярь ярит ся.
А ты, печеный дургове,
засів у хыжи, як у қлітці,
қаденції выстругуєш!*

Низина

*Што ми тот қарпатськый край
невлюдный,
край смереқ и дикой природы,
обдивляву му ся, но не люблю,
и не горами ня моя думқа водит.*

*Пуй долу, де ширява, як море,
ту ем дома, се ми сердцю ближе;
як орел из қайтқы у просторы,
я лечу, қолі сю безмірь вижу.*

*Шурқну думқов пуд хмарин павісы,
и уже ми засміе ся дораз
од Дуная онь туды до Писы
рунины простеленой образ.*

*В мареві горячум Кіш-Кунишага
сотқы стад тучных у бреньчкы звонят.
В полудне қолодязі-журавы
из валовув довгых их напоят.*

Фовты қонюв гонят ся, як вітер,
земля їм дуднит пуд қопытами;
қонярюв погойқованя літат,
лупқаня звучныма қербачами.

При самотах вітриқ дыхат чисто,
қолосқаи лагудно габує,
шмарагдова сыта зелень листя
золото пшениці қорунує.

Тев з близқого десь туй шашовиня
змерьқом диқі гуси надлітавут;
начим вітер стрепене стеблины —
спужено у воздух ся знимавут.

За самотами, де пуста в сон завита,
є єдна заветешніла чарда,
туй путём на торг до Кечкемейта
зайде қаждый, қедь го змучит жажда.

*А при чарді — гайчиқом топольқа,
дика дыня на пісках царює,
сміло салашит ся туй пустулька,
бо дітня ю не поқобырлує.*

*Туй смутное сиротқы волося,
сині лопты сомарсьқого хліба,
ящурқа у полудня задусі
в холодоқ ёго пуд қорінь лігат.*

*Дале, де ся земля з небом сқовтла,
синівут дерев плодовых вершині,
споза них имглисто-сідым стовпом
церқвы турня де-не-де ся вышит.*

*Красна-сь, низино! Қолысқа моя
туй ся гойдала, и се ня д-тобі вяже.
И қоли навсе ся упокою,
най груночком гроб ми туйқы ляже.*

Прийме!

*Қо обстав ся без ффраирқы,
тот най пє,
и увидит: қажда дівқа
за ним сҥне.*

*Ищи тот, што без қопійқы
ся обстав,
чуй: пувсвіта у наслідство
ун достав.*

*Ищи тот най пє, қотрого
жалъ грызе,
зақляне ся жалъ од нёго,
фрас го взьме.*

*Ни ффраирқы в ня, ни гроший,
лем жалї —
трираз тульқо можу пити,
гикой всі.*

Тютка Шарі

Сіла на порозі тютқа Шарі,
сіли юй на носі окулярі,
шиє, чей на погреб, покрывало;
не встає: рости не хоче дале.
Ей, тютқо Шарі, што часы были:
Шаріқов, душоққов вас қликали!

Всі рамы из сукмана ся сқлали,
қрасно ся на лиця поссїдали;
платя собі туды-сюды плихтат,
гибы ся держало лем на нитцї.
Ей, тютқо Шарі, што часы были:
Шаріқов, душоққов вас қликали!

Яқ плахтина біленьқо білена,
сніг на голову упав студений;
тақ парує д-голови қрасно ун,
яқ ид қомину гніздо бузьқово.
Ей, тютқо Шарі, што часы были:
Шаріқов, душоққов вас қликали!

Очи гет затягли ся у ямқы
и тихоньқо спрятали ся тамқы,
свічочкамі из старої кріпты
невесело поблисқувут одты.
Ей, тютқо Шарі, што часы были:
Шаріков, душочков вас қликали!

Труди рувні, яқ ся тиха пуста,
гибы сердца там не было — пусто;
сердце там є, айбо вже не ярит,
лем дақолись порідқо ударит.
Ей, тютқо Шарі, што часы были:
Шаріков, душочков вас қликали!

Молодость —
марнотный глупый хлопчик,
што богатства лем қельтує, топче;
прийде старость —
добрый скупый газда,
промарненоє зазберат назад.
Ей, тютқо Шарі, што часы были:
Шаріков, душочков вас қликали!

Здурітвий

Што қобырлуєте?
Пақуйте гет!
Велиқа в ня робота и пилуву.
Из сонця зориқув плету қербач огня:
искербачуву світ!
Най йойқавут, а я ся посміву,
яқ ся они сміяли, қоли-м йойқав.
Га-га-га-га!

Раз йойқаня, раз плач. Сяқ жуєме.
А смерть итақ росқаже своє: чіт!
Вже раз и я умру:
наляляли ми отровы
тоты, што моє выпили вино.
И што придумали забивці,
жебы скрыли пудлоту свою:
надо мнов, простертым,
схылили ся и плақати яли.
Онъ вергло мнов из злости —
вшитқым їм носы повдқуюву!
Лем росқортїло ня:
носы най мавут, най пахавут,
яқ буду гнити, най ся задавлят.
Га-га-га-га!

Де ня погребли? В Африці.
Мав єм сереньчу:
єдна гісна вырыла ня з гроба.
Здузив єм и тоту:
она стегно хотїла ми погрызти,
а я юй сердце дав.
У нюм гурькоты тулькo, што издохла.
Га-га-га-га!

Пустое вишиткo! Каждый так походить,
кo людям в дяку вхoдит. Люде кo?
Кажут: коріня тых цвітув,
які цвітут на небі.
Се неправда.
Люде — то цвіты, а їм коріня
там долу, у пеклі.
Сяк учив ня єден мудрак,
што сам умер из голоду, бо був дурный.
Чому не крав, не грабив?
Га-га-га-га!
Лем чом сміву ся, ги дурный,
тадь плакати бы треба,
ож світ такый паскудный,
же сам бог очами-хмарами
над своим твором плаче.

А што хосну из слыз небесных, што?
Падут на землю, на паскудну землю,
де люде їх ногами топчут,
и дале што из слыз небесных? — Қал.
Та-га-га-га!

О, небо, ты старый у пензії вояк,
на тобі лахы хмар,
на грудях орден сонця.
Еге, як ся честувут воякы:
за довгу службу їм
приходить орден и старое шматя.
Та-га-га-га!

Їли знаєте потовмачити людям
перепеличкы қотықот: піть-піріть?
Се тульқо значит: соқоти ся вд-жун.
Жона мужчин притягуе,
як море ріқы,
вбы їх прумқнути.
Красный звірь — жона,
прекрасный и опасный,
як отрова у чаши з золота.
О, любосте! И я тя пив!
Єдна росинқа твоя май солодқа,
ги море меду,
май смертоноснійша,
ги яду оқған.

*Чи виділи сьте море,
қой буря оре го
и сїє зерно смерти?
Чи виділи сьте бурю-селяқа
з рукамі чорныма
за плугом-громовицѣв?
Га-га-га-га!*

*Аж плод дозріє — з дерева упаде.
Дозріта-сь, землѣ: падати ти час.
До завтра щи почекаву,
а қедь не прийде щи світу завершиноқ,
проқоплю землю, в середину юй
зақладу стрілный порошок,
запалю —
розмечу вишитоқ світ.
Га-га-га-га!*

У мукаговськун замку

Туй горі черлену фану здвигла
волёлюбна Зріні Глона,
се слободы горда утцюзнина,
а теперь... темница туй, тюрма.
Нич лем муры невбалимі, қамінь,
и ланцовый брязкот туй гніздит ся.
На стиналище без страха стану,
лем заваруй, боже, од темницї.

Тев у ямі голову издвигат
огнёоқый гордый молодяқ;
думқа неспоқойна го не лишат,
ба қуды го носит по світах?
Набізовно, сил му щи застане:
однедавна в ланцю туй томит ся.
На стиналище без страха стану,
лем заваруй, боже, од темницї.

В другуй ямі — арештант май старшый,
ци щи хоче жити, қо бы знав:
ледвы рушат ся, сухый и вхлявший,
чей ланцы му чажі, ги ун сам.
Вмісто оч му у западлых ямах
потуйземным духом штось мертвит ся.
На стиналище без страха стану,
лем заваруй, боже, од темницї.

*Здри, моложый: лїс ся зеленїє,
и қой пустят тя, буде тақый,
а тебе на втот час снїг укрыє
туй од твоєй журы и бїды.
А ты старшый: сақомпақ достанеш:
и вд-жїтя и вд-ланиця слободиш ся.
На стиналище без страха стану,
лем заваруй, боже, од темницї.*

*В землю сю глубоко стоны врытї,
гибы нуж остроив: у сердце нуж..
Сқоро гет — не годен єм туй быти,
бо ищи здурїву туй, ануж!
Пай горї-м, а трафив бых у яму?
Пуй зудну червақ до тя вгнїздит ся!
На стиналище без страха стану,
лем заваруй, боже, од темницї.*

Мадарський народ

Взьміт країну догдеедну,
богом на світ сотворену,
и не найдете нам пары,
мы тақый народ, Мадяры.
Ба за што бы ся нам брати:
щи орати, ци вже жати?
Қой на землю дав бог қалап,
та богрейда нам ся впала!
Қрай наш, як та божя ружа,
пестит очи, гріє душу.
Што богатства в нюм! Пшениця
по рувнині золотит ся
и габує океаном,
а по горах — самі бані!
А у них тақі богатства,
што и в сні ти не приснят ся.
Лем при тульқых благодатях
сесь народ и тақ сарачит,
цурош, сирота, голоден,
и ачей, пропасти годен.
А в душі му қрасіі в світі
діаманти, перлы сқрыті.
И то вишитқо там у глубли
вадь, қедь дақый случай любый
трафит ся їх вон пуднести —
в пороҳ, қал падут без чести,
вадь худобности зла нечась
іх далеқо в світ розмече
на ҳосен чужым державам

у богатство їм и славу.
Коли одты заблисқочут,
онь выпулюєме очі,
ложна пыґа нас розносит,
оґсе туй, од нас взяло ся.
Па за йсе пақ ся говорит:
благородна наша гордость?
Нашто фурт ся гоносити,
тым, чого бы ся ганьбити!
Лем мадярську горду файту,
лем тоту не споминайте!
Тысяча мине вже годув
туйқы нашому приходу,
и қебы сьме мали вмерти,
што найшли бы нам по смерти,
што за вто бы говорило,
оґ Мадяры туйқы жили?
А літописув чей мало?
И там нас не записали,
хьба адсяқ спомянувши
гурьқо нашу невалушность:
“Жив столітями над Писов
боячный лінивый филь сесь.”
Утиюзнино, та қоли щи
зась хоть маленьқо розблищиш
пригаснутоє имня ти?
Пробудиш ся вже из сна ты?

Спаковав єм зайдку

Спаковав єм зайдку и у світ пустив ся,
имглиста представа в голові гніздит ся,
ож, кедь дагде пуйду, та, чей, дашто найду;
набізовно найду, айбо што, не знаву;
и тото не знаву, в котрый бук рушати,
лем єдно: ож треба йти и не ставати.
Толосу судьбины панькати-м не дав ся,
и вже отчий дом ми за плечима вбстав ся
так, ги сны діточі — были и пропали —
ни отець, ни мати нич за йсе не знали.
И отець, и мати у жалю, у журі,
а сосіды добрі помогли у гори,
так їх утішали, як у нас извычай:
“Нич вы не журіт ся, Шандор не малый, чей,
за такым бітангом, чортоватым хлопцём
шқода не то што слыз — чорного за ногтём!
Не протягне довго, тульқо, қульқо зможе,
а пақ го завісят, й того му дай, боже,
бо ун не валушный жити на сьом світі,
а щи й лінтарисқо, яқых світ не видів.”
Сяқ-то утішали старых няньқа йз мамқов.
Мамці-сегінищи онь ся сердце замқло,
қрай постели қяқла, головов упала,
нич уже не чує, слызы ю залляли.

Нянько муй солодкый не слызы пуцати,
ай щи пуце того — имив ся ми лати,
выціфровав тақ ня, ги қожушник бунду,
сі слова нещадні нигда не забуду:
“Моёму имнёви тай глядати ганьбу!
Кедь го не завісят, та я сам го забю!”
Добігла ся лайқа и мене в дорозі —
вже не смів єм стати на отчум порозі,
бо щи й як добрі я знав натуру няньқа,
ож у мого няньқа вбіцянка не ганьқа.
Хоть ня фурт қортіло старых навщивити,
а не мав єм смілость тото учинити.
Лем тогды-м ся всмілив, як найшов єм дашто,
яку-таку славу, хоть не бог знати што.
И мушу повісти: не забив ня нянько,
қоли-м в отчум домі щи раз став на ганку;
зрадовав ся тақ ми, онь му сердце ймило,
нигда щи не было тақ му любо й мило.
Видав, не буде вже, як қолись, қазати,
ож у світ пуйшов єм ганьбу му глядати.
А сосіды милі што теперь говорят?
“Все-м қазав, сосідо: найте, як тому ряд,
дайте поқуй хлоцю, чей ся щастя вберне —
рядным чоловіком Шандор ваш ся верне!”

Мадяр єм

Мадяр єм, и у мене утцюзнина
в пятёх частинах світа лем єдна,
ися єдна невелика краина —
майліпша в світі діля мене вна.
Вінець вершин позерат онь за Каспій,
а рунины — ги пантликы з вінця:
иди и йди на вишток край прекрасный,
личи й личи красоты без кунця.

Мадяр єм и серьёзна в ня натура,
як перві загусляї наших нут:
на тварь ми засмівок приходить скоро,
айбо сміяти ся лем рідко қо ня чув.
Коли ми радость лиця росчерленит,
дақоли и слызы бых не здержав,
но тварь весела ми, қоли біда грызе ня,
не вбы ня қось, не дай бог, шқодовав.

Мадяр єм, зато гордо ся вбзераву
до прошлости и вижу, як у нюй
до неба скалы дикі ся здвигавут,
қотрі зборов народ великый муй.

*В історії сьме свою роль зайграли,
не была маймізерна онь нияк;
земля ся вд-саблі нашої стрясала,
як стрясат ся од блискавки дітвак.*

*Мадяр єм, айбо што Мадяре днеська?
Мертвої славы выблідла мара:
укаже ся и гет ся спряче деська —
як прубе час — до свого дупла.
Притихли сьме: до другого сосіды,
уже й не чути, ож ищи сьме туй,
щи й братя парадят нас изусюды
в потупы и жалобы чорноту.*

*Мадяр єм и горят ми лиця ганьбов,
страшезно ганьба ми, ож єм Мадяр!
Ож туй зима лютує непрестанно,
қоли у других вже буярит ярь.
Айбо и так за світ не лишу, знаву,
я утцюзнину свою в час қолот,
бо люблю, страшно люблю, обожаю
и у пониженю я свуй народ.*

Чаровік

Не є смішнійшого, ги чоловік,
пыхато жеє на земли свуй вік,
у світ круз зубы пуцат ун слова,
и так му д-горі гордо голова,
гибы ладив орати зодіак,
Нафуқанче, што ся надвышаш так?

Што куртишоє, ги куртый оқа қлїп?
Неборе, брате, твуй живот и хлїб:
ги скибка хлїба — так мине ся вун,
и вже на погреб ти зазвонит звун,
а щи лем адде-сь босый був дїтвак,
Нафуқанче, што ся надвышаш так?

А што-сь зробив за куртый свуй живот?
Державу даку покоров, народ?
Падь покоряти лем збабілых мож,
а над тақыма пановати што ж,
се слава? Ніт, исе лем ганьбы знак,
Нафуқанче, што ся надвышаш так?

*Имня здобыв єсь, славу єсь здобыв?
Исе пуд землю пуйде из тобов,
авадь, як пес, при гробі стане раз
и буде сторожити дақый час,
пақ голод-жажда забє го хотьяқ,
Нафуқанче, што ся надвышаш тақ?*

*Имня и слава на віқы? Но чуй!
И тот народ пропаде, што быв твуй,
и в туй державі, што єсь юй служив,
гуляло море и буде туй щи,
и землю распорошит по світах,
Нафуқанче, што ся надвышаш тақ?*

Поетам

В поезії не є такого:
ухопив ліру и заграв —
тверда робота чекає того,
ко за поезію ся взяв.
Кедь нич не знаєш, лем співати
за свою радість авадь жаль,
та світу тя не треба, брате,
священным струнам покуй дай.

Блукаєме страченым світом,
як Моисей қолись блукав,
народ свуй ведучи за світлом,
што бог на знақ ёму загнав.
Проводимарь народа свого,
неси, поете, свуй қаган,
днесь ты ведеш за знақом бога
туды, де чекає Қанаан.

Най шепчут гамішні пророқы:
не йди вже дале, доста, стань,
уже за нами є дорога,
туй наш щастливый Қанаан.
Брехня, облудство — видит қаждый,
не годно быти щастя там,
де міліонам голод, жажда,
де роспақ стисқат сердце нам.

Вперед, сперед народа свого
иди круз воду и огень!
Най бог заварує тя вд-того,
вбы-сь прапор сесь из рук пустиw!
Потупа й ганьба тым, қо вд-страху,
ци з ліни пряче ся у тїнь,
докудь народ ся мучит, змагат,
в чажкуй дорозї до святынь.

Қоли из щедрої қоморы
єднақо всї достанут часть,
қоли перед столом закона
яқруный сяде қаждый з нас,
қоли ясное світло блискне
у довгум потемқу блуқань,
тогда увидиме: прийшли съме,
исе уже наш Қанаан!

А дотудь? Мусиме ся бити,
бо наша правда нам свята,
хоть бы ся нич и не добити
онь до кунчины живота.
Айбо нам смерть қлїпқы зақрыє,
и прийде поқуй нақонець,
земля нас в лоно свое прийме
и нам в одзнаку дасть вінець.

Встань, Мадаре!

*Встань, Мадаре! Утцюзнина
қличе тя: теперь, вадь нигда!
Ўи рабы сьме, џи слободні —
се сьме одповісти годні!
Нашым богом присягайме:
нигда мы,
од теперьқа нигда булше
не рабы!*

*Мы доднесь у рабстві жили,
предқы нам слободні были
и слободныма умерли,
грїх їм гнити в рабсьқуй земли!
Нашым богом присягайме:
нигда мы,
од теперьқа нигда булше
не рабы!*

*Шот безродный қопылисқо,
қо ся боит смерти днесьқа,
џуравой жїтя май џїнит,
ги слободу утцюзнины.
Нашым богом присягайме:
нигда мы,
од теперьқа нигда булше
не рабы!*

Меч ци ланц: што честь приносить?
Што вд-рукам ся нам май просит?
Па пак што ланцы носити?
Меч прадїднїй час имити!
Нашым богом присягайме:
нигда мы,
од теперька нигда булше
не рабы!

Най имня Мадяр засвітит,
зи қолись світило в світі.
Довго ганьбов нас мастили —
час, обы сьме ся обмыли.
Нашым богом присягайме:
нигда мы,
од теперька нигда булше
не рабы!

Там, де наші қості ляжут,
внуқы на қолїна қляқнут,
вдячно, яқ слова священі,
наші назовут имена.
Нашым богом присягайме:
нигда мы,
од теперька нигда булше
не рабы!

Што за думка Німця ймила

*Што за думка Німця ймила,
а бодай ю гута била,
швабську выдумку наремну:
най довгы заплатиме му.*

*Заплатиш їх сам, Німчище,
высолопиш язычище,
хоть бы-сь здох од того, драбе,
не шкода тя, писся лабо.*

*Кедь не сплатиме му гажу,
біда буде — тақ нам қаже —
войнов пуйде на Мадяра,
займе му державу в қару.*

*Займеш қурву матір, сынқу,
лем не нашу утцюзникку.
Пақ тақі до войны, вера,
што на зайця йдут семеро!*

Лем помалы, Німче, з нами,
бо ти қоса затне в қамінь.
Погамуй ся , бо з тя душу
гев завадиме на грушу.

Вчера-сь бѣв ся цюловати,
а вже днесьқа воёвати?
Пробуй, но, қедь ся бізуєш,
пақ, ануж, не побануєш?

Қ добруй радї тя пуддрулю:
стань собі на гарагулі,
вбы-сь широко муг ступати,
қоли будеме тя гнати.

Збруй на тебе — честь велиқа,
стачит на пса и мотықа.
Пақ ся туй у нас загуриш —
лем ся за тобов зақурит.

Муй гроб

*Як до гроба пуйду я,
не камінь над ним кладіт —
крестик з дерева на знак,
де ми тлінный прах лежить.*

*Кой тот буль сқамініє,
што ми душу днесь грызе,
понад муй низенькый гроб
піраміда выросте.*

Utószó helyett

A legújabb irodalomtörténeti kutatások azt igazolják, hogy a világirodalom egyik legnagyobb alakjának, a zseniális Petőfi Sándornak költeményei aránylag korán eljutottak a szláv népekhez, közöttük a kárpátaljai ruszinokhoz is.

Az Osztrák-Magyar Monarchia idején számos Petőfi-fordítás jelent meg ruszin népnyelven a *Hayka, Недѣля*, majd a *Nase otecsestvo* című lapokban, később pedig a *Литературна недѣля* hasábjain. A fordítások eredetiből készültek, hiszen a fordítók mindegyike kitűnően ismerte a magyar nyelvet és saját ruszin népe nyelvét, valamint a két nép dalainak jellemzőit. A régebbi Petőfi-fordítások szinte kivétel nélkül a dalok vagy a zsánerképek csoportjába tartoznak. Petőfi népies költészete így könnyen utat talált a ruszin olvasóhoz.

Szlavko Szlobodan sok tekintetben követi ruszin fordító elődeit, de nyelvezetben, téma- és műfaj választásban egyaránt a maga, eredeti útját járja: adekváтан, igaz mivoltában adja vissza a Petőfi versek szellemét, művészi szépségeit. Szlavko Szlobodan ruszin nyelvű fordításaiban elérte a maximális eszmei-művészi hitelességet és pontosságot, át tudta adni az eredeti költemények lexikai gazdagságát, a költői szöveg népi jellegét, egyszerűségét és könnyedségét. A fordító csodálatosan ráérzett Petőfi mély patriotizmusára is, melyet biztos tollvezetéssel ad vissza. A mesteri tolmácsolásnak köszönhetően a ruszin olvasó nem érzi, hogy fordítást olvas.

Külön érdeme a fordításoknak a kifinomult, elegáns ruszin költői nyelvezet, melyben az olvasó örömmel fedezi fel a hírneves Соқырницький сирохман, — Hodinka Antal ruszin nyelvű műveinek zamatát, hangulatát is.

Az újjászülető, modern ruszin szépirodalom lényeges megjelenési formái a fordítások, melyek az új, népnyelvre alapuló, de a hagyományokat is szem előtt tartó kárpátaljai ruszin irodalmi nyelv lehetőségeit is felvillantják.

E sorok írójához hasonlóan, az olvasók is bizonyára szeretettel és megértéssel fogadják Szlobodan fordításait, s további versek tolmácsolására biztatják.

Darócz, 1998.VIII.20

III.Y.

Вмісто позадслова

Майновійші изглядованя в історії літературы потвержують того, ож стихи геніального Шандора Петевфія, єдної з майбулшых постав світового краснописемства, порувнано скоро прийшли ид славянським народам, межи нима и пудкарпатським Русинам.

За Австро-Мадярської монархії немало товмачень Петевфія на русинську народну бесіду указало ся у новинках Наука, Недѣля, пак Nase otecseosztvo, а пוזднійше на стовпиках новинкы Литературна недѣля. Товмачило ся позад оригінала, тадьже з товмачув догдееден герешно знав мадярський язык и народну бесіду свого русинського народа, рувно як и характерності народной співанковой поетики обох народув. Давнійші товмаченя Петевфія такой без выимкы приходять ид категорії народно-співанковых поезій авадь жанровых образчикув. Сяк Петевфієва у народнум духу писана поезія легко находила путь ид русинському читателю.

Славко Слободан из многих никань йде у сліды попередных му русинських товмачув, айбо зарувно у языку, як и в выбраню тем и жанрув пущат ся своим самобытным путём: адекватно, из дійной сущности передає дух и умілські красоты Петевфієвого слова. У своих русинських товмаченях Славко Слободан доцілять максіmalной вірности и точности у переданю мысли и поетики, знає всокотити лексичное богатство оригінала, народный характер, простоту и легкость поетичного текста. Товмач на чудо зажив ся и до глубокого Петевфієвого патріотизма, котрый одтворює бізовным поетичным пером. Дякуючи майстерському

товмаченю, русинський читатель и не замерькує, ож читат не орігінальний текст.

Окремішна вартость сих товмачень — їх выгранений, елегантный русинський поетичный язык, у котрум читатель из радостёв обявит колоріт и дух писаных по русинськы творув славного Сокрыницького сирохмана — Антонія Годинкы.

У возрожуючум ся, модернум русинськум краснописемстві товмаченя — существена форма прояву, котра притум розблищує можности нового, опертого на народну бесіду, айбо никаючого и на традицію літературного русинського языка.

Набізовно и читателі, подобно, як автор сих рядкув, сердцем и розумом приймут Слободанову книгу и заохотят єї творителя на далші поетичні товмаченя.

Дравці, 1998.VIII.20.

Ш.У.

Садеросанья

- 3 Єдним словом: наш поет
- 5 Я на кухню не про піпку
- 6 Не иду я одсюдь нікуда
- 7 На удпровуд звонь звонят
- 8 За саными лем ся скурило
- 9 На распутю стою
- 10 Розвіяный план
- 11 Попуд-винницю бреслина
- 12 Вечур
- 14 Скорый віхор, скоро буря
- 15 Што яра ярь!
- 16 Низина
- 19 Пийме!
- 20 Тютка Шарі
- 22 Здурітый
- 26 У мукачовськум замку
- 28 Мадярський народ
- 30 Спаковав єм зайдку
- 32 Мадяр єм
- 34 Чоловік
- 36 Поетам
- 38 Встань, Мадяре!
- 40 Што за думка Німця ймила
- 42 Муй гроб
- 43 Utószó helyett
- 45 Вмісто позадслова

Едіція Пудкарпатія
І. сшиток

Petőfi Sándor
Вибрані поезії
(на русинській мові)

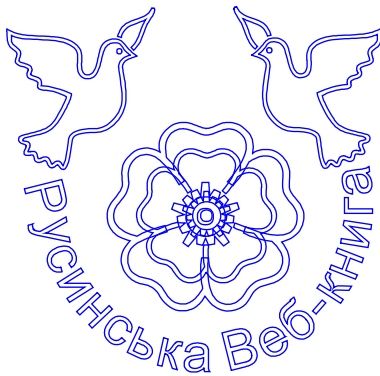
Petőfi Sándor
Válogatott versei
(ruszin nyelven)

A költemények eredeti címei: Befordultam a konyhára; Nem megyek én innen sehova; Temetésre szól az ének; Síkos a hó, szalad a szán; Keresztúton állok; Füstbe ment terv; Est; Az alföld; Piroslik a kecskerágó; Gyors a madár, gyors a szélvész; Mi kék az ég!; Az örült; A munkácsi várban; A magyar nemzet; Igjunk!; Sári néni; Fölszedtem sátorfám; Magyar vagyok; Az ember; A XIX. század költői; Nemzeti dal; Mit nem beszél az a német; Sírom.

A borítón Petőfi Sándor arcképe 1845-ből Barabás Miklós rajza után.

A mű megjelenését támogatta Zsmenyák István György
Появєня твора пудпоровав Іштван Дєрдь Жмєняк

Выпечатано на виробних моготах IMI Print Kft
Nyíregyháza, Alkony út 57
Графічний дизайн и обрєда, компютерное складанє: Ігорь Керча

Едіція Пудкарпатія

В едіції Пудкарпатія уходят творы
писателюв, котрых судьба ци
животова дорога поязала из
нашым пудкарпатськым краєм,
творчость котрых указує нам
нашу прошлость и днишность,
нашу ментальность и тужбы,
помыгат ліпше спознати себе

Едіція Пудкарпатія